

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
КеАҚ «Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ»

МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
НАО «ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА»

MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
NJSC «L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY»

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҰЛТТЫҚ ВАЛЮТА КҮНІНЕ АРНАЛҒАН
«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ ВАЛЮТАСЫ:
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСУ ЖӘНЕ ҚАРЖЫ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ»
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТӘЖІРИБЕЛІК КОНФЕРЕНЦИЯСЫ

МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ,
«НАЦИОНАЛЬНАЯ ВАЛЮТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН:
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ И ФИНАНСОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ»
ПОСВЯЩЕННАЯ ДНЮ НАЦИОНАЛЬНОЙ ВАЛЮТЫ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE,
«NATIONAL CURRENCY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN:
ECONOMIC GROWTH AND FINANCIAL TECHNOLOGIES»
DEDICATED TO THE DAY OF THE NATIONAL CURRENCY
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

13 ҚАРАША, 2024 АСТАНА

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА**

**MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY**

**«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ
ВАЛЮТАСЫ: ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСУ ЖӘНЕ
ҚАРЖЫ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ»**

**Қазақстан Республиканың ұлттық валюта күніне арналған
халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ЖИНАҒЫ**

13 қараша 2024 жыл

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

**Международной научно-практической конференции,
«НАЦИОНАЛЬНАЯ ВАЛЮТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН:
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ И ФИНАНСОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ»
посвященной дню Национальной валюты Республики Казахстан
13 ноября 2024 год**

COLLECTION OF MATERIALS

**International scientific and practical conference,
«NATIONAL CURRENCY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN:
ECONOMIC GROWTH AND FINANCIAL TECHNOLOGIES»
dedicated to the Day of the National Currency of the Republic of Kazakhstan
November 13, 2024**

ASTANA, 2024

УДК 336.743 (574)
ББК 65262.6 (5Қаз)
Ж 14

«Қазақстан Республикасының Ұлттық валютасы: экономикалық өсу және қаржы технологиялары» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы = Международная научно-практическая конференция «Национальная валюта Республики Казахстан: экономический рост и финансовые технологии» = International scientific and practical conference «National currency of the Republic of Kazakhstan: economic growth and financial technologies» - Астана: – 688 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-7697-82-2

Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы күніне арналған "Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы: экономикалық өсу және қаржы технологиялары" тақырыбындағы халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарының жинағында жас ғалымдар, докторанттар, магистранттар мен студенттер өткізген өзекті және проблемалық мәселелер бойынша авторлық зерттеулердің нәтижелері ұсынылған. Басылым студенттерге, магистранттарға, докторанттарға, сондай-ақ қазіргі ғылымның өзекті мәселелерімен айналысатын оқырмандардың кең ауқымына арналған.

В сборнике материалов международной научно-практической конференции, посвященный дню национальной валюты Республики Казахстан на тему «НАЦИОНАЛЬНАЯ ВАЛЮТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН: ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ И ФИНАНСОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ» представлены результаты авторских исследований по актуальным и проблемным вопросам, проведенных молодыми учеными, докторантами, магистрантами и студентами. Издание предназначено для студентов, магистрантов, докторантов, а также для широкого круга читателей, занимающихся актуальными проблемами современной науки.

The collection of materials from the international scientific and practical conference dedicated to the Day of the National Currency of the Republic of Kazakhstan on the topic "NATIONAL CURRENCY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN: ECONOMIC GROWTH AND FINANCIAL TECHNOLOGIES" presents the results of the author's research on current and problematic issues conducted by young scientists, doctoral students, master's students and students. The publication is intended for students, master's students, doctoral students, as well as for a wide range of readers involved in current issues of modern science.

УДК 336.743 (574)
ББК 65262.6 (5Қаз)

ISBN978-601-7697-82-2

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2024**

УДК 336.743 (574)
ББК 65262.6 (5Қаз)
Ж 14

Рецензенттер:

Алина Г.Б. - ҚР БҒМ БҒСБК қауымдастырылған профессоры, Esil University мекемесінің «Бизнес және басқару» факультетінің деканы

Мажитов Д.М. – экономика ғылымдарының кандидаты, «Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» КЕАҚ профессоры

Редакциялық алқа:

Жағыпарова А.О. – экономика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессоры, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Экономика факультетінің деканы, Астана қ.

Мақыш С.Б. – экономка ғылымның докторы, профессор, Esil университетінің бірінші проректоры – академиялық мәселелер жөніндегі проректор, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ диссертациялық кеңесінің төрағасы, Астана қ.

Бұлақбай Ж.М. – экономика ғылымдарының кандидаты., доцент, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі, Астана қ.

Майдырова А.Б. – экономка ғылымның докторы, профессор, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Экономика және кәсіпкерлік» кафедрасының меңгерушісі, Астана қ

Сембиева Л.М. – экономка ғылымның докторы, профессор, ЕҰУ «Мемлекеттік аудит» кафедрасының меңгерушісі. Л.Н.Гумилева, Астана қ.

Аманова Г.Д. - экономика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессоры, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Есеп және талдау» кафедрасының меңгерушісі. Л.Н.Гумилева, Астана қ.

Муталиева Л.М. – экономика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессоры, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Туризм» кафедрасының меңгерушісі. Л.Н.Гумилева, Астана қ.

Мухияева Д.М. –Phd докторы қауымдастырылған профессоры, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Менеджмент» кафедрасының меңгерушісі. Л.Н.Гумилева, Астана қ.

ISBN 978-601-7697-82-2

«Қазақстан Республикасының Ұлттық валютасы: экономикалық өсу және қаржы технологиялары» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының еңбектер жинағы. – Астана: "Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті"КЕАҚ, 2024. – 699

Сборник трудов международной научно-практической конференции «Национальная валюта Республики Казахстан: экономический рост и финансовые технологии» . – Астана: НАО «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева», 2024. – 699

Works of the International scientific and practical conference «National currency of the Republic of Kazakhstan: economic growth and financial technologies» . – Astana: NAO "L.N. Gumilyov Eurasian National University", 2024. – 699

ISBN 978-601-7697-82-2

УДК 336.743 (574)
ББК 65262.6 (5Қаз)

© "Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті"КЕАҚ, 2024
© НАО «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева», 2024
© NAO "L.N. Gumilyov Eurasian National University", 2024

opportunities and threats are external factors. SWOT analysis identifies the bank's advantages that can form the basis for development strategies, weaknesses and flaws that make the bank vulnerable to competitors, opportunities that can be effectively leveraged, and threats that reduce the bank's efficiency. The advantages of SWOT analysis include the wide and flexible selection of analyzed indicators depending on the goal, and the ability to use it both for short-term decisions and for long-term strategic planning [4].

At present, the rating assessment method is widely used, as it is a comprehensive study of commercial banks based on their main financial indicators, providing the ability to assign a bank a certain rating.

Conclusion: The competitiveness of a commercial bank determines the effectiveness of its operations and high profitability. Among the various methods of assessing the competitiveness of commercial banks, there is no universal method, and therefore the choice of method depends on the specific organization and the goals set.

List of sources used:

1. "Meskon M. H., Albert M., Hedouri F.: Fundamentals of Management"/ M.:Williams, 2016. – 665 p. - ISBN 978-5-8459-1931-1.
2. "Porter M.: Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance"/ M.: Alpina Publisher, 2018. – 720 p. - ISBN 978-5-9614-6835-9.
3. Trofimova V.V. /Dissertation for the degree of Candidate of Economic Sciences: "Factors of International Competitiveness of Russian Banks in the Contemporary Environment", M.: 2023.
4. E.I. Kenduh, O.A. Tsapova, L.A. Osipova, Factors affecting the bank's competitiveness, Vestnik of M.Kozybayev North Kazakhstan University, № 546 (41). 2018. - p.98-101.

ӘОЖ 336.011

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЖАСЫЛ ЖОБАЛАРДЫ ІЛГЕРІЛЕТУДЕГІ МЕМЛЕКЕТТІК-ЖЕКЕШЕЛІК ӘРІПТЕСТІКТІҢ РӨЛІ

Магзумова Л.К.

докторант, Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Астана қ., Қазақстан Республикасы

lazmag79@mail.ru

Ғылыми жетекші: э.ғ.к., Бұлақбай Ж.М.

Аңдатпа. Бұл мақалада Қазақстан нарығында жасыл экономиканы қаржыландыру бойынша мемлекеттік жекешелік сектор арасындағы қарым қатынас пен жасыл қаржыландыруды осы әріптестік арқылы қалыптастыру бойынша теориялық ақпарат келтірілген. Экономикалық дамудың моделі қоршаған ортаға зиян тигізетіні белгілі болғандықтан, экономикаға жасыл қаржы құю - тұрақты экономикалық дамудың кепілі ретінде қарастырылды. Жасыл жобаларды тек бюджеттік қаржы немесе мемлекеттік ұйымдар қаржысынан ғана емес, жеке меншік кәсіпорындар мен кәсіпкерлер бірлесуі негізінде жасау үлкен тиімділікке жетелейді. Қазақстандағы жасыл жобаларды ілгерілетудегі мемлекеттік-жекешелік әріптестіктің рөлі тек мемлекет үшін ғана емес, халықаралық қатынаста тигізер пайдасы туралы сөз қозғалды.

Кілт сөздер: экономика, мемлекеттік-жекешелік әріптестік, инфрақұрылым, жасыл жоба, жасыл қаржы, стратегия, бюджет, инвестиция.

Аннотация. В данной статье представлена теоретическая информация по формированию взаимодействия между государственно-частным сектором и зеленого

финансирования через это партнерство по финансированию зеленой экономики на рынке Казахстана. Поскольку известно, что модель экономического развития наносит ущерб окружающей среде, инвестирование зеленых средств в экономику рассматривалось как гарантия устойчивого экономического развития. Создание зеленых проектов на основе объединения частных предприятий и предпринимателей, а не только из бюджетных финансов или средств государственных организаций, приведет к большей эффективности. О роли государственно-частного партнерства в продвижении зеленых проектов в Казахстане говорили не только для государства, но и для международных отношений.

Annotation. This article provides theoretical information on the relationship between the public-private sector on financing the green economy in the market of Kazakhstan and the formation of green finance through this partnership. Since the model of economic development is known to harm the environment, green investing in the economy was considered as a guarantee of sustainable economic development. The creation of green projects not only on the basis of budget funds or state organizations, but also on the basis of the Association of private enterprises and entrepreneurs will lead to great efficiency. The role of Public-Private Partnership in promoting green projects in Kazakhstan is not only for the state, but also for international relations.

Бүгінгі таңда елдің тұрақты дамуын қамтамасыз ету үшін мемлекеттік ұйымдар мен жеке бизнестің серіктестігі маңызды рөл атқарады. Бюджет қаражатының жеткіліксіздігі стратегиялық жобаларды жүзеге асыруды қиындатады, сондықтан халықаралық деңгейде мемлекеттік-жекешелік әріптестік қаржыландырудың тиімді әдісі ретінде қарастырылуда. Бұл серіктестік мемлекетке жеке инвестицияларды тартуға, объектілерді толық жекешелендіруге жол бермейді. Жасыл экономиканы қолдамай, ел дамуының тұрақтылығын елестету мүмкін емес.

Қазақстан 2050 Стратегиясына сәйкес төртінші, бесінші, алтыншы сын-кәтер ретінде: судың тым тапшылығы, жаһандық энергетикалық қауіпсіздік, табиғи ресурстардың сарқылуы туралы айтты [1].

Жасыл экономиканың дамуы мегаполистердің тұрақты дамуына қол жеткізу бағыты ретінде "Европалық Одақтың қалалық даму жөніндегі Жасыл кітабы", "Жасыл қалалар" бағдарламасы сияқты жасыл жобаларда көрініс табады. Жасыл экономика саласындағы басым салалардың жасыл жобалар тізіміне мыналар кіреді: баламалы энергия көздері, "жасыл" инфрақұрылымға көшу, цифрландыру, экологиялық автокөлік және көгалдандыру жобалары. Бұл жобалар және "экологиялық таза" технологияларды қолданатын "жасыл" технологиялар энергетикадағы, тауар өндірісіндегі, ауыл шаруашылығындағы, егіншіліктегі, қалдықтарды өңдеудегі орнықты дамудың экологиялық, экономикалық, әлеуметтік аспектілерін ескеретін ғылымның қазіргі заманғы жетістіктері негізінде құрылған өндіріс технологиялары қоршаған ортаны сақтауға бағытталған. Бұл ретте жасыл технологияларды енгізу, оның ішінде "жасыл" облигацияларды, "жасыл" несиені қамтитын "жасыл" қаржыландыру нарығының дамуы мен іске асуы қазіргі таңда бірқатар мәселелерге тап болуда. Қалалық инфрақұрылымның жасыл жобаларын қаржыландыру үшін жергілікті атқарушы билік өз қаражатын тартады, бірақ жеке та бюджеттен қарастырады, бірақ бұл қаржы көздері жеткіліксіз, сол себепті жеке компаниялардың қаражаты тартылады. Бұл ретте мемлекеттік-жекешелік әріптестік тетігі (бұдан әрі – МЖӘ) қаржыландырудың тиімді әдісі болып табылады, өйткені жеке компаниялар қоғамдық қалалық серіктестікті құруға және пайдалануға көмектеседі.

Бүгінгі таңда Қазақстанда «жасыл» экономикаға көшу және төмен көміртекті даму жөнінде стратегиялық құжаттар қабылданды, жасыл қаржыландыру нарығының жұмыс істеуі үшін нормативтік-құқықтық негіздер әзірленді. Шағын және орта кәсіпкерлік секторындағы эмитенттер үшін жасыл жобаларды іске асыру мақсатында берілген кредиттер бойынша мөлшерлемені және жасыл облигациялар бойынша купондық сыйақы мөлшерлемесін субсидиялау, сондай-ақ жасыл облигациялар бойынша кепілдік беру түріндегі ынталандырулар заңнамалық деңгейде енгізілді. 3,5 жылдан астам қысқа мерзім ішінде

қазақстандық нарықта жалпы сомасы 150,2 млрд теңгеге жуық жасыл облигациялар мен жасыл кредиттер шығарылды. Нарықтың негізгі драйверлері – халықаралық және жергілікті қаржы институттары, сондай-ақ энергетикалық компаниялары қызмет жасауда [2].

Мемлекеттік-жекешелік әріптестік тұжырымдамасы, оны дамытудың негізгі бағыттары. МЖӘ 1980 жылдары бүкіл әлемде белсенді дами бастады және жекешелендіруге балама ретінде қарастырылды. МЖӘ мемлекеттік және жеке секторлардың артықшылықтарын біріктірді, жеке сектордың мемлекет алдындағы есептілігінде көрінетін әлеуметтік және экологиялық жауапкершілікті міндеттеуді қамтиды.

Мемлекеттік-жекеменшік серіктестік әдетте ұзақ мерзімді ынтымақтастық әдісі болып табылады. МЖӘ туралы келісімдер ұлттық заңнамамен реттеледі. Заң принциптерді анықтайды: ынтымақтастық, міндеттер мен тәуекелдерді, жауапкершілік пен пайданы бөлуді егжей-тегжейлі көрсетеді. Кезінде жауапкершілікті бөлу жеке сектордың рөлі-жобаларды іске асыру және пайдалану, ал үкіметтің рөлі саясатты, нормативтік актілерді қалыптастыру және сапаны бақылау және қызметтер саны белгілі болады.

2008 жылы Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігі "Қазақстандық мемлекеттік-жекешелік әріптестік орталығын" құрды. Кейінірек 2011 жылы 2011-2015 жылдарға арналған МЖӘ дамыту бағдарламасы қабылданды және тек 2015 жылы "мемлекеттік-жекеменшік серіктестік туралы" Заң қабылданды.

Қазақстандағы МЖӘ екі түрге бөлінеді – институционалдық және келісімшарттық. Келісімшарт концессияға, мемлекеттік мүлікті жалға алуға, лизингке, мемлекеттік мүлікті сенімгерлік басқаруға, технологияларды әзірлеуге және басқаларға бөлінеді. МЖӘ жобаларын қалалардың мәслихаттары бекітеді, бұл ретте жергілікті атқарушы органдар конкурстарды ұйымдастыруға, конкурстық құжаттаманы әзірлеуге және бекітуге және шарттар жасасуға жауапты. Жеке серіктестің шығындары толық, ішінара өтелуі немесе өтелмеуі мүмкін.

Қазақстанда "Жасыл" жобаларды қаржыландыру үшін мына жағдайлармен қамтамасыз етуі шарт:

- кешенді шешімдерді енгізу (бірнеше жоба);
- банкті бағалаудың жылдам процедуралары;
- белгілі бір секторлар бойынша іске асыру керек жасыл жобаларда төмен пайыздық мөлшерлемелер қарастыру.

Мемлекеттік-жекеменшік әріптестік жасыл экономиканы басқару саласындағы ақылға қонымды шешім болып табылады, өйткені ол табиғатпен, дәстүрмен, инновациялы технологиялармен және тиімділікпен тепе-теңдікті қамтитын тиімділікті беретін бағыт. МЖӘ схемаларындағы жеке сектордың рөлі мыналарды қамтиды:

- 1) қосымша капитал;
- 2) басқару мен енгізудің баламалы дағдылары;
- 3) қосылған құн;
- 4) қажеттіліктерді жақсырақ анықтау және ресурстарды оңтайлы пайдалану.

Кесте 1. Мемлекеттік-жекеменшік әріптестік ерекшеліктері

Қазіргі әлемде МЖӘ келесі секторларда тиімді қолданылады	МЖӘ келісімшарттарының негізгі түрлері	МЖӘ жауапкершілік пен тәуекелдің деңгейлері
электр энергиясын өндіру және тарату	қызмет көрсету келісімшарттары	келісім шарттың құрылымындағы айырмашылықтар
сумен жабдықтау және санитария	басқару келісімшарттары	келісім шарттың формасындағы айырмашылықтар
қалдықтарды кәдеге жарату	сатып алу-сату немесе жалдау шарттары	келісім шарттардың функциялары
құбырлар	құрылыс бойынша пайдалануға беру	гибридті келісімшарттар ерекшеліктері

темір жолдар	концессиялар	
жолдар	бірлескен кәсіпорындар	
ауруханалар		
мектептер		
стадиондар		
түрмелер		
ақпараттық технологиялар жүйелері		
тұрғын үй		

Кестеде берілген мемлекеттік-жекеменшік әріптестік секторларында тиімді қолданып жатқан салалардың жауапкершіліктері мен тәуекел деңгейлері мен түрлеріне қатысты келісім шарт айырмашылықтары көрсетілді. Қазіргі таңда гибридті келісім шарттар арқылы жұмыс жасап жатқан салаларда дамушылық пен нарықта бәсекегеқабілетті қызмет түрлері жақсы дамып келеді. Жасыл экономикада жобалар бойынша осығдай келесім шарттардың болуы маңызды және Қазақстан нарығында көп болғаны экономикалық өсімге әкеледі. Экологиялықтың халықаралық өлшемдерін ескере отырып, жасыл қаржыландырудың тиімді жүйесін құру шетелдік жасыл қорларға жол ашу МЖӘ сенімін нығайтады.

Негізгі талап – жасыл қаржыландырудың қазақстандық жүйесі барынша ашық, ал қаржы құралдарына қойылатын талаптар-шетелдік инвесторларға түсінікті болуы тиіс. Жасыл жоюалар қатысушылары, олардың ішінде мемлекеттік және жеке мекемелердің, сондай-ақ қаржы секторының өкілдері "жасыл" технологиялар мен "жасыл" инвестициялар нарығының соңғы даму үрдістерін тереңірек зерделеуге ниет білдіре отырып, жасыл қаржыландыруды дамыту қазақстандық қаржы секторының мүдделеріне сай келетіндігіне байланысты шешім шығарады.

Мемлекеттік-жекешелік әріптестік көптеген ғылымдардың, оның ішінде басқару, экономика, әлеуметтану, құқықтану және қоғамтану, байланысын қамтитын пәнаралық мәселе. Бұл әріптестіктің дамуы мен перспективаларын зерттеу үшін теориялық негізін талдап, зерттеу әдістемесін анықтау қажет.

Қазақстанның саяси жүйесінің демократиялық режимге ауысу барысында мемлекет пен жеке сектор арасындағы қарым-қатынаста елеулі өзгерістер орын алуда. Кеңестік кезеңде экономикалық қатынастар жоспарлы түрде жүргізіліп, қоғамдық меншік үстем болды, бұл бәсекелестікті тежеді. Нәтижесінде, орта таптың қалыптасуы мен оның экономикалық дамуға қатысуы мүмкін болмады. Қазіргі таңда Қазақстан нарықтық қатынастарға өтіп, орта таптың дамуы қарқынды жүріп жатыр.

Президент Қасым-Жомарт Тоқаев елді дамыту стратегиясының негізінде, мемлекет пен жеке меншік сектор арасындағы қатынасты өзгерту қажеттігін айтады. Мемлекет барлығына бірдей мүмкіндік беріп, әділдік орнатуға тиіс [3].

Мемлекеттік және жекешелік әріптестіктің жасыл қаржыландыру бағытында мемлекеттік реттелуі мен дамуы қазіргі саясаттану тұрғысынан өзекті және күрделі мәселе. Сондықтан, оны теориялық-методологиялық тұрғыда зерттеу, түсінігін және орнын анықтау, ғылыми тұжырымдарды қалыптастыру маңызды.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. «Қазақстан-2050» Стратегиясы
2. Қазақстандағы жасыл қаржы нарығы. Астана, 2023ж.
3. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы «Әділетті Қазақстан: заң мен тәртіп, экономикалық өсім, қоғамдық оптимизм» 02.09.2024
4. Doszhan, R.D., Sabidullina, A.E., Nurmagambetova A.Z., & Kozhakhmetova A.K. (2022). Green financing in Kazakhstan: current state and prospects. *Economics: the Strategy and Practice*, 17(4), 170-184
5. «Государственно-частные партнерства - новая форма взаимодействия государственного и частного секторов в финансировании инфраструктурных и социальных

УДК (33.339.13.017)

ВЛИЯНИЕ МОНЕТАРНОЙ ПОЛИТИКИ НА МАСШТАБЫ ФИНАНСОВОГО МОШЕННИЧЕСТВА В КАЗАХСТАНЕ: ВЫЗОВЫ И ВОЗМОЖНОСТИ МИНИМИЗАЦИИ

Мадешов А. М.

магистрант, Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева., г. Астана,
Республика Казахстан,
E-mail: amadeshov01@gmail.com

Андатпа. Мақалада Қазақстан Республикасындағы ақша-несие саясаты мен қаржылық алаяқтықтың өзара байланысы қарастырылған, сондай-ақ экономикалық тұрақсыздық жағдайында алаяқтық тәуекелдерді барынша азайту шаралары ұсынылған. Бірінші бөлімде, пайыздық мөлшерлеме және валюталық реттеу сияқты ақша-несие саясатының негізгі құралдары, және олардың капиталдың болуы мен экономикалық тұрақтылыққа әсері талданады. Екінші бөлімде пайыздық мөлшерлемелердің, инфляцияның және валюталық тұрақсыздықтың өзгеруінің қаржылық қылмысқа қалай ықпал ететіні статистикалық мәліметтер мен нақты өмірлік мысалдарға сүйене отырып қарастырылады. Қорытынды бөлімде қаржылық алаяқтықты, оның ішінде монетарлық және фискалдық шараларды, ішкі бақылауды күшейтуді және халықтың қаржылық сауаттылығын арттыруды барынша азайту бойынша реттеуші және қадағалау шаралары ұсынылады, сондай-ақ халықаралық тәжірибе ұсынылады.

Кілт сөздер: ақша-несие саясаты, қаржылық алаяқтық, пайыздық мөлшерлемелер, инфляция, экономикалық тұрақтылық, қаржылық сауаттылық, Қазақстан Республикасы, ішкі бақылау, ақша-несие саясаты, халықаралық тәжірибе

Аннотация. В статье рассматривается взаимосвязь между монетарной политикой и финансовым мошенничеством в Республике Казахстан, а также предлагаются меры для минимизации мошеннических рисков в условиях экономической нестабильности. В первой части анализируются основные инструменты монетарной политики, такие как процентные ставки и валютное регулирование, их влияние на доступность капитала и экономическую стабильность. Во второй части исследуется, как изменения процентных ставок, инфляция и валютная нестабильность могут способствовать росту финансовых преступлений, с опорой на статистические данные и примеры реальных случаев. В заключительной части предлагаются меры регулирования и надзора для минимизации финансового мошенничества, включая монетарные и фискальные меры, укрепление внутреннего контроля и повышение финансовой грамотности населения, а также приводится международный опыт.

Ключевые слова: монетарная политика, финансовое мошенничество, процентные ставки, инфляция, экономическая стабильность, финансовая грамотность, Республика Казахстан, внутренний контроль, валютная политика, международный опыт

Annotation. The article examines the relationship between monetary policy and financial fraud in the Republic of Kazakhstan and proposes measures to minimize fraudulent risks in the context of economic instability. The first part analyzes the main instruments of monetary policy, such as interest rates and currency regulation, their impact on capital availability and economic stability. The second part examines how changes in interest rates, inflation and currency instability can contribute to the growth of financial crimes, based on statistical data and real-life examples. The final part proposes regulatory and supervisory measures to minimize financial fraud, including monetary and fiscal measures, strengthening internal controls and improving financial literacy of the